

Digest cu privire la libertatea de întrunire pe timp de pandemie Nr.3

4 iunie 2021

Autori: Florin Gîscă, Alexandru Postica

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul publicației poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX, cu condiția indicării sursei.

Publicația a fost realizată în cadrul proiectului “Susținerea dreptului la protest în Republica Moldova / Susținerea dreptului la libertatea de întrunire în Republica Moldova”, implementat de către Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar oferit de către *Parteneriatul Internațional Pentru Drepturile Omului (IPHR)*.

Opiniile exprimate în publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al *Parteneriatul Internațional Pentru Drepturile Omului (IPHR)*.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
Evoluția reglementărilor cu impact asupra întrunirilor publice din luna mai 2021	4
09.05.2021 Chișinău Marșul „Regimentul nemuritor” cu prilejul Zilei Victoriei	7
22.05.2021 Bălți Manifestații cu ocazia aniversării a 600 de ani ai orașului Bălți	9
27.05.2021 Comrat Miting de protest împotriva bașcanului Irina Vlah	10
RECOMANDĂRI	11

INTRODUCERE

Promo-LEX este o Asociație Obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și protejarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Elaborarea digestului cu privire la libertatea de întrunire are menirea să asigure și să protejeze dreptul la întrunire în contextul restricțiilor impuse în timpul pandemiei de COVID-19. Promo-LEX monitorizează în timp real modul de exercitare și de respectare a dreptului la întrunire în contextul pandemiei de COVID-19 în Republica Moldova. Scopul acestui efort de monitorizare constă în identificarea promptă a oricărei probleme, care ar putea afecta negativ exercitarea dreptului la întrunire și protest pașnic. Acest document și cele care vor urma, vin în suportul soluțiilor pentru eliminarea încălcărilor și limitărilor nejustificate ale dreptului la întrunire pașnică și protest.

Monitorizarea se efectuează de la distanță prin intermediul instrumentelor media online sau de monitorizare la fața locului. Experții analizează inclusiv modificările cadrului legal care afectează libertatea de întrunire, impactul practic al restricțiilor, abuzurile și tratamentul inegal din partea instituțiilor publice (inclusiv poliția și carabinierii), obstacolele, sancțiunile și alte probleme împotriva persoanelor și organizațiilor care exercită dreptul la libera întrunire, inclusiv prin protest offline și online.

Autorii au luat ca punct de pornire situația de facto creată în contextul măsurilor anti-pandemice impuse de autorități în anul 2020, când a fost instituită prima dată starea de urgență de către Parlamentul Republicii Moldova, iar ulterior și starea de urgență în sănătate publică.

Digestul va fi realizat lunar, astfel încât să producă un reper al modului de desfășurare a întrunirilor publice în Republica Moldova în context pandemic pe parcursul anului 2021. Pentru o mai bună înțelegere a analizei situațiilor, conținutul este împărțit în trei componente:

- constatări (sinteza situației obținute din informațiile publice plasate în câmpul mediatic, analiza documentelor/datelor din spațiul public, suprapunerea declarațiilor actorilor implicați);
- încadrare juridică (analiza succintă a normelor legale naționale, după caz internaționale, care se aplică situației descrise în constatări și în baza cărora sunt formulate concluziile);
- concluzii (expunerea subiectivă a echipei de analiză bazată pe constatările expuse racordate la normele de drept);

Totodată, în situația în care, vor fi identificate situații de criză sau aplicarea abuzivă a unor acțiuni din partea angajaților structurilor de forță, autorii vor încerca să identifice soluții legale pentru apărarea drepturilor persoanelor vătămate.

Evoluția reglementărilor cu impact asupra întrunirilor publice din luna mai 2021

După Hotărârea Curții Constituționale din 28.04.2021¹ privind neconstituționalitatea Hotărârii Parlamentului prin care a fost instituită starea de urgență, reglementarea stării de pandemie a revenit sub autoritatea Comisiei Naționale Extraordinare pentru Sănătate Publică (CNESP). Pe parcursul lunii mai, CNESP nu a emis nici o hotărâre în acest scop. Ultima Hotărâre CNESP nr. 54 care datează din 29.04.2021² prevede delegarea responsabilității gestionării măsurilor anti-andemice prin instituirea stării de urgență în sănătate publică în unitățile administrativ-teritoriale pentru care a fost stabilit gradul de alertă „Cod Roșu”, în baza indicatorului de incidență cu COVID-19 în ultimele 14 zile mai mare de 100 cazuri la 100 mii populație.

Pe lângă respectarea regulilor generale (care includ purtarea măștii în toate spațiile publice și respectarea distanței de 1 metru) hotărârea CNESP din 29.04.2021 prevedea câteva reguli specifice, care vizează reglementarea adunărilor de persoane în diverse spații. Astfel, este prevăzută admiterea în spațiile comerciale a unui număr limitat de vizitatori/cumpărători, reieșind din normativul 1 persoană per 4 m² din spațiul comercial liber și admiterea în interiorul lăcașurilor de cult a unui număr limitat de persoane, astfel încât să fie asigurată o suprafață de minimum 4 m² pentru fiecare persoană și o distanță fizică de siguranță de minimum 2 metri între persoanele participante la activitățile religioase (cu excepția slujitorilor de cult). Totodată, în cadrul aceleiași hotărâri remarcăm, schimbarea reglementării privind persoanele de peste 63 de ani, și anume înlocuirea interdicției cu recomandarea de evitare a aflării persoanelor în vârstă de peste 63 de ani în afara domiciliului și în spațiile publice fără necesitate stringentă, cu anumite excepții.

Ultima prevedere a CNESP privind întrunirile publice a fost interzicerea adunărilor în masă, dispusă prin Hotărârea 51 din 19.03.2021³ pentru nivelul teritoriului administrativ, în care comisiile teritoriale extraordinare de sănătate publică au stabilit nivelul de alertă COD ROȘU. Hotărârea respectivă a avut ca termen de aplicare data de 18.04.2021 și a fost aplicată inclusiv în municipiul Chișinău prin Hotărârea 34 din 20.03.2021⁴ a Comisiei extraordinare de sănătate publică a municipiului Chișinău (CESP Chișinău), valabilă, la fel până în data de 18.04.2021.

Interdicția privind desfășurarea întrunirilor publice dispusă prin Dispoziția 1 din 01.04.2021 a CSE a fost anulată o dată cu declararea neconstituționalității hotărârii Parlamentului prin care a fost instituită starea de urgență. Restricția privind admiterea a maxim 50 de participanți la o întrunire publică, nu a mai fost prelungită.

Prin urmare, în luna mai nu au mai fost în vigoare restricții privind întrunirile publice, decât restricțiile generale anti-COVID.

1. <https://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=2172&t=/Media/Noutati/Hotararea-adoptata-de-Parlament-referitoare-la-declararea-starii-de-urgenta-neconstitucionala>

2. https://gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.54_29.04.2021.pdf

3. https://gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.51_19.03.2021.pdf

4. https://www.chisinau.md/public/files/anul_2021/comisia_extraordinara_sanatate/Hot_34_din_20.03.2021.PDF

Începând din 30.04.2021, CESP Chișinău a menținut⁵ pe teritoriul municipiului starea de urgență în sănătate publică, ca urmare a stabilirii gradului de alertă „Cod Roșu” în baza indicatorului de incidență cu COVID-19 în ultimele 14 zile.

Pe parcursul lunii mai, CESP Chișinău a urmat un curs de relaxare a restricțiilor care vizează adunările publice. Astfel, pe 08.05.2021, CESP Chișinău a permis⁶ accesul în cimitire de Paștele Blajinilor, după ce pe 01.05.2021 interzisese⁷ acest lucru. Începând cu 12.05.2021 la Teatrul verde din Chișinău s-au desfășurat în fiecare miercuri concerte în aer liber⁸ cu participarea maximă admisă la 50% din capacitatea teatrului, adică maxim 3300 de persoane. Concertele sunt planificate până la sfârșitul lunii octombrie 2021.

Începând din 21.05.2021, CESP Chișinău⁹ a stabilit gradul de alertă „Cod Portocaliu” în municipiu. Totodată, CESP a permis accesul spectatorilor în tribune la competițiile sportive în sălile de sport și pe terenurile de sport în aer liber, la 50% din capacitatea acestora cu respectarea măsurilor de sănătate publică pentru prevenirea infecției cu noul coronavirus.

Începând din 27.05.2021, CESP Chișinău¹⁰ a stabilit gradul de alertă „Cod Galben”. În acest context, CESP Chișinău a eliminat obligativitatea purtării măștilor în spațiile deschise din m. Chișinău. Purtarea măștilor rămâne obligatorie în toate spațiile publice închise și transportul public, precum și în cadrul evenimentelor publice, în spațiile deschise în care se formează aglomerări, în cadrul întrunirilor cu caracter unic, adunărilor în masă, inclusiv, cu respectarea în aceste cazuri a distanței fizice de minim un metru. Tot începând din 27.05.2021, organizarea evenimentelor din spațiile HORECA va avea loc cu capacitatea de 50% din locurile sălii. Totodată, teatrele și sălile de concerte revin la programul obișnuit cu păstrarea distanței între persoane de un metru și cu purtarea măștilor, iar locurile de agrement, parcurile de distracții și târgurile tematice își reiau activitatea.

Începând din 27.05.2021, Comisia extraordinară de sănătate publică a municipiului Bălți a stabilit¹¹ pe teritoriul municipiului gradul de alertă în sănătate publică „Cod portocaliu”, în baza indicatorului de incidență cu COVID-19 în ultimele 14 zile. În acest context, se permite desfășurarea competițiilor sportive de nivel local în aer liber și în spații închise, cu respectarea strictă a instrucțiunilor pe genuri de sport. Se permite accesul spectatorilor în tribune la competițiile sportive, în sălile sportive și pe terenurile sportive în aer liber la capacitatea de 50% a acestora, cu respectarea măsurilor de sănătate publică pentru prevenirea infecției COVID-19.

Totodată remarcăm și situația politică din țară care a determinat și va determina desfășurarea mai multor întruniri cu caracter electoral. Astfel, la 28.04.2021, Președintele Republicii Moldova a emis Decretul nr. 77-IX, conform căruia Parlamentul de legislatura a X-a se dizolvă pe data de 28.04.2021,

5. https://www.chisinau.md/public/files/anul_2021/comisia_extraordinara_sanatate/Hotarare_CESP_nr.35_din_30.04.2021_pdf_signed.semnat.signed.pdf

6. https://www.chisinau.md/public/files/anul_2021/comisia_extraordinara_sanatate/Hotarare_CESP_nr.37_din_08.05.2021_final_signed.semnat.signed.pdf

7. https://www.chisinau.md/public/files/anul_2021/comisia_extraordinara_sanatate/Hotarare_CESP_nr.36_din_01.05.2021_final_signed.signed.semnat.pdf

8. <https://www.jurnal.md/ro/news/27733a56a5a3eb46/jazz-in-parc-in-fiecare-zi-de-miercuri-la-teatrul-de-vara-din-capitala-vor-fi-organizate-concerte-in-aer-liber.html>

9. https://www.chisinau.md/public/files/hotararea_CESP_nr_38_din_21.05.2021_1.PDF

10. https://www.chisinau.md/public/files/anul_2021/comisia_extraordinara_sanatate/Hotarare_CESP_nr.39_din_27.05.2021_signed.semnat.signed.pdf

11. <http://balti.md/in-municipiul-balti-este-anuntat-codul-portocaliu-de-infectare-cu-covid-19-unele-masuri-s-au-ameliorat-noua-hotarare-a-comisiei-municipale-extraordinare-de-sanatate-public/>

iar data alegerilor noului Parlament se stabilește pentru 11.07.2021. Potrivit art. 1 Cod Electoral, data publicării decretului în care a fost stabilită data alegerilor, este și data începerii perioadei electorale. Pe de altă parte Comisia Electorală Centrală a stabilit începutul perioadei electorale la o altă dată decât data aducerii la cunoștința publică a datei alegerilor și anume 05.05.2021¹².

Astfel, relaxarea restricțiilor anti COVID-19 a coincis cu perioada sărbătorilor pascale și a celor din luna mai, care suprapuse cu perioada electorală a avut ca efect intensificarea întrunirilor în spațiile publice. Întrunirile cu un număr mare de persoane și cele de impact din perioada de referință vor fi analizate în continuare.

12. https://promolex.md/wp-content/uploads/2021/05/RAPORT-nr.-1_MO-Promo-LEX_APA.pdf, pagina 16

09.05.2021 | Chișinău | Marșul „Regimentul nemuritor” cu prilejul Zilei Victoriei

Constatări:

- În data de 09.05.2021 în Chișinău s-a desfășurat un marș pe traseul PMAN – Complexul memorial eternitate cu genericul „Regimentul nemuritor”¹³.
- La întrunire au participat circa 1500-2000 de persoane, printre care președinta Parlamentului, Zinaida Greceanîi, vicepreședintele Parlamentului, Vlad Bătrîncea, alți deputați și ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova, Oleg Vasnețov.
- În data de 04.06.2019, PSRM a depus declarația prealabilă¹⁴ privind desfășurarea unui Marș cu 30 mii de participanți, din Piața Marii Adunări Naționale până la Complexul Memorial „Eternitate”¹⁵.
- Cu o seară înainte de eveniment, organizatorii au demarcat cu creta pe asfalt, locuri pentru participanți la distanța de 1 metru unul față de altul.
- Pe parcursul întrunirii majoritatea participanților au purtat măști, pe de altă parte participanții nu au respectat distanța fizică impusă de 1 metru.
- În data de 09.05.2021, în scuarul statuii domnitorului Ștefan cel mare și Sfânt, concomitent cu marșul „Regimentul nemuritor”, s-a desfășurat o contra-manifestație pentru celebrarea zilei Europei.
- La contramanifestație au participat circa 15 persoane, printre care și reprezentatul Partidului AUR, Vlad Bilețchi. O parte din contramanifestanți nu au purtat măști de protecție pe parcursul întrunirii.
- Forțele de ordine au format un cordon de-a lungul străzii G. Bănulescu Bodoni pentru a separa participanții la cele două întruniri.

Încadrarea legală:

- » La momentul desfășurării întrunirii, nici o hotărâre în vigoare a CNESP sau CESP nu prevedea vreun număr limită a participanților la o întrunire publică.
- » [Legea privind întrunirile nr. 26 din 2008](#) nu prevede un termen maxim în avans pentru depunerea unei declarații prealabile. Declarația prealabilă depusă de PSRM cu 2 ani înainte (pe 04.06.2019) este un act valabil care reprezintă temei juridic legal privind notificarea întrunirii.
- » Întrunirea organizată în scuarul statuii lui Ștefan cel Mare și Sfânt a fost o întrunire cu număr redus de participanți (mai mic de 50). Potrivit art. 12 al. 5 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), nu este obligatorie notificarea autorității administrației publice locale prin declarație prealabilă în cazul întrunirilor cu un număr redus de participanți.
- » Potrivit hotărârilor CNESP/CESP, purtarea măștilor de protecție este o obligație a tuturor persoanelor care se află în spațiile publice, inclusiv participanții la întruniri publice.

13. <https://www.privesc.eu/arhiva/94721/Marsul--Regimentul-Nemuritor--cu-prilejul-Zilei-Victoriei>

14. <https://intruniri.chisinau.md/?tinfo=-180#?mod=meetings&do=ShowMeeting&MI=2000&date=2021-05-09&back=list&targetid=maincontent>

15. <https://www.youtube.com/watch?v=G38gomCKGGQ>

Concluzii:

- ▶ Potrivit [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), ambele întruniri analizate au fost legale, iar în timpul desfășurării acestora nu au existat elemente ilegale care să determine întreruperea întrunirilor.
- ▶ Prin instalarea cordonului de separare, forțele de ordine au demonstrat un comportament tactic corect, prin care au prevenit contactul dintre cele două grupuri fără a afecta buna desfășurare a întrunirilor.
- ▶ Participanții la marș nu au respectat obligația păstrării distanței fizice de minim 1 metru – comportament prin care au crescut riscul de infectare cu SARS-CoV-2 și au încurajat atitudini similare din partea persoanelor care au fost urmărit acest comportament.
- ▶ Participanții la contramanifestația de la statuia lui Ștefan cel Mare și Sfânt nu au respectat obligația purtării măștilor în spații publice, comportament prin care au crescut riscul de infectare cu SARS-CoV-2 și au încurajat atitudini similare din partea persoanelor care au urmărit acest comportament.

22.05.2021 | Bălți | Manifestații cu ocazia aniversării a 600 de ani ai orașului Bălți

Constatări:

- În data de 22.05.2021, în municipiul Bălți s-a desfășurat o paradă intitulată Alaiul de sărbătoare cu ocazia Hramului orașului Bălți, Sf. Nicolae și aniversării a 600 de ani de la înființare¹⁶.
- Conform estimărilor oficiale¹⁷, la paradă au participat 24 de coloane, 140 de unități de transport și circa 1500 de participanți. Participanții s-au deplasat în coloane organizate, au purtat măști și au păstrat distanță fizică de circa 1 metru în timpul deplasării.
- În seara zilei de 22.05.2021, în cadrul programului dedicat aniversării orașului Bălți, în Piața „Vasile Alecsandri” din centrul orașului avut loc un concert¹⁸ la care au asistat circa 2000 de persoane. În pofida chemărilor repetate ale organizatorilor și interpreților, spectatorii la concert nu au purtat măști și nici nu au respectat distanța fizică.

Încadrarea legală:

- » La momentul desfășurării întrunirii, nici o hotărâre în vigoare a CNESP sau CESP nu prevedea vreun număr limită a participanților la o întrunire publică.
- » Parada cu genericul Alaiul de sărbătoare a fost parte a programului dedicat aniversării orașului Bălți – Hramul ”Sfântul Nicolae” organizat de Primăria municipiului Bălți, aprobat a 17.05.2021, prin dispoziția primarului nr. 89¹⁹ „Cu privire la organizarea și desfășurarea activităților dedicate aniversării a 600 de ani de la înființarea orașului și Hramului orașului instituit în cinstea Sfântului Nicolae Făcătorul de Minuni”.
- » Concertul aniversar a fost organizat în temeiul *Regulamentului privind desfășurarea evenimentelor culturale de masă pe teritoriul municipiului Bălți*²⁰ în temeiul cererii depuse de către un concurent electoral.

Concluzii:

- Respectarea regulilor de către participanții la adunări publice (care includ purtarea măștii și respectarea distanței fizice) depinde în mare măsură de diligența organizatorilor. Astfel, acest fapt este confirmat prin contrast la cele două adunări desfășurate în aceeași zi în orașul Bălți: toți participanții la „Alaiul de sărbătoare” au purtat măști și au respectat distanța fizică, iar spectatorii de la concertul aniversar din Piața „Vasile Alecsandri” nu au respectat distanța fizică și nu au purtat măști. Nerespectarea regulilor anti-pandemice, a crescut riscul de infectare cu SARS-CoV-2. Lipsa de diligență din partea organizatorilor și ignorarea de către spectatori a recomandărilor organizatorilor încurajează amplificarea comportamentelor similare de nerespectare a regulilor anti-pandemice.

16. <http://balti.md/600-de-ani-ai-orasului-balti-programul-actiunilor-dedicate-aniversarii-orasului-balti-hramul-sfantul-nicolae/>

17. <http://balti.md/mitingul-festiv-de-ziua-orasului-exprimat-in-cifre-24-de-coloane-140-de-unitati-de-transport-cca-1500-de-participanti-educatia-este-cea-mai-mare-coloana/>

18. <https://www.youtube.com/watch?v=Viz4wmA6Kv8>

19. <http://balti.md/a-fost-aprobat-programul-actiunilor-cultural-sportive-dedicate-aniversarii-a-600-de-ani-de-la-infiintarea-orasului-balti-hramul-sfantul-nicolae-actualizat/>

20. <https://esp.md/ru/sobytiya/2020/03/04/v-belcah-meropriyatiya-teper-budut-provoditsya-po-pravilam>

27.05.2021 | Comrat | Miting de protest împotriva bașcanului Irina Vlah

Constatări:

- În data de 27.05.2021, în fața sediului bașcanului UTA Gagauzia din Comrat, a avut loc un miting de protest contra bașcanului Irina Vlah.
- Organizatorii acțiunii au depus o declarație prealabilă la primăria m. Comrat în termenul prevăzut de legislație.
- Pe parcursul întrunirii protestatarilor au manifestat pașnic prin discursuri, scandări și afișare de pancarte. La miting au participat circa 30 de persoane care au respectat în general distanța fizică, însă marea majoritate a celor prezenți nu purtau măști de protecție.

Încadrarea legală:

- » Întrunirea a fost o întrunire cu număr redus de participanți (mai mic de 50). Potrivit art. 12 al. 5 al [Legii privind întrunirile nr. 26 din 2008](#), nu este obligatorie notificarea autorității administrației publice locale prin declarație prealabilă în cazul întrunirilor cu un număr redus de participanți.

Concluzii:

- Întrunirea analizată a fost legală, fără elemente ilegale care să determine întreruperea întrunirii.
- Organizatorii nu au întreprins măsuri semnificative pentru determinarea participanților să poarte măști.

RECOMANDĂRI

- Autoritățile publice locale responsabile de sănătate publică (respectiv Comisiile locale extraordinare de sănătate publică) ar trebui să uniformizeze condițiile și obligațiile de purtare a măștilor și respectare a distanței în spațiile publice în toate localitățile cu același grad de alertă determinat de incidența cazurilor de COVID-19. Această obligație ar trebui să fie aplicată indiferent de caracterul aglomerării de persoane (întrunire publică, prezența în piețe comerciale sau alt gen de adunări în spații publice deschise).
- Forțele de ordine prezente la întrunirile publice ar trebui să intensifice dialogul cu organizatorii întrunirilor pentru solicitarea respectării regulilor anti pandemice, care includ purtarea măștii și păstrarea distanței fizice de 1 metru.
- Organizatorii întrunirilor, prin exemplul personal, ar trebui să determine participanții la întrunire să respecte condițiile de prevenire a răspândirii COVID-19 prin purtarea măștii și respectarea distanței impuse.

